20.035222

Nota sociaal domein v.a. 2020

Vertaling van regionale beleidskaders naar 'hoe werken we lokaal aan het sociaal domein' en 'wat is de basis' om keuzes te kunnen maken in de uitvoering van beleid

Breedte: de 4 programma's uit de programmabegroting waar afdeling MD (mede) beleidsverantwoordelijk voor is, te weten

- Onderwijs (4)
- Sport. Cultuur en recreatie (5)
- Sociaal domein (6)
- Volksgezondheid (7)

Geldstromen: Wmo, Participatiewet, Jeugdwet, inburgering, welzijn(-subsidies), sport & cultuur, onderwijs achterstanden (OAB), wet publieke gezondheid (WPG) / Jeugdgezondheid, accommodatiebeleid, onderwijs(-huisvesting)

Penvoerder: Juanita van der Hoek

Inhoud

1. Introductie 3

1.1 Aanleiding 3

1.2 Inleiding 3

Samenvatting 4

2. Van jargon naar begrijpelijk taal 5

2.1 De beweging naar beneden 6

3. Werkwijze 7

3.1 Het klantgesprek 7

3.2 Beleid op basis van vraag 8

4. Inrichten van de omgeving 9

4.1 De uitgangspunten voor het inrichten van de basis 9

4.2 vormgevingseisen en toegankelijkheid 9

4.3. Waar sturen we op 10

4.4 afwegen en kiezen 10

5. Preventie 12

5.1 Wat is preventie 12

5.2 Algemene preventie 12

5.3 Selectieve preventie 13

5.4 specifieke preventie 13

Lichte opvoedondersteuning 14

5.5 Hoe vindt ik de preventie 14

5.6 Aanbod: globaal overzicht 15

6. Het globaal overzicht 16

6.1 globaal overzicht van specifieke preventie 16

6.2 globaal overzicht van selectieve preventie 17

6.3 globaal overzicht van algemene preventie 18

Bijlagen: 19

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Al ver voor de decentralisaties van 2015 is de werkwijze binnen de regio dat eerst een regionaal beleidsplan wordt opgesteld per wet, aangeduid als regionale kadernota. Deze heeft gemiddeld een looptijd van 2 tot 4 jaar, gelijk aan de coalitieperiode met halfweg een evaluatie. Vervolgens wordt die kadernota vertaald naar een lokaal uitvoeringsplan, waarbij de looptijd van activiteiten varieert van 1 tot 4 jaar verspreid over de periode dat de kadernota geldt.
In mei van 2019 is aan de raad de regionale kadernota Wmo voorgelegd, eind 2019 is nog de regionale kadernota Jeugd(-wet) aan de raad voorgelegd. Over de regionale samenwerking op gebied van arbeidsmarkt en de rol van IBN, de onderwerpen van de Participatiewet, zal voor de zomer nog een regionaal beleidsstuk aan de raad worden voorgelegd. Deze 3 regionale kadernota's moeten vervolgens worden vertaald naar lokale uitvoeringsplannen.

De werkwijze zoals hierboven beschreven belemmert het integraal werken. Het 'denken in deze 3 kolommen' van het sociaal domein (Participatiewet, Jeugdwet en de Wmo), creëert scheidslijnen die het 'werken vanuit "één huishouden - één plan" tegenwerkt. Het werkt ook de beoogde verandering tegen die gemeenten als opdracht hebben meegekregen bij de decentralisaties in 2015. Niet alleen is het de bedoeling dat gemeenten meer werken vanuit hun eerste taak, preventie, het is ook de bedoeling dat algemene e/o collectieve voorzieningen vaker de beste oplossing is in plaats van het nu vooral verstrekte 'individueel maatwerk'. Dat is omdat de Wmo begint met verplichtingen over 'algemene voorzieningen'. Daarom is besloten om nu een integrale nota sociaal domein op te stellen.

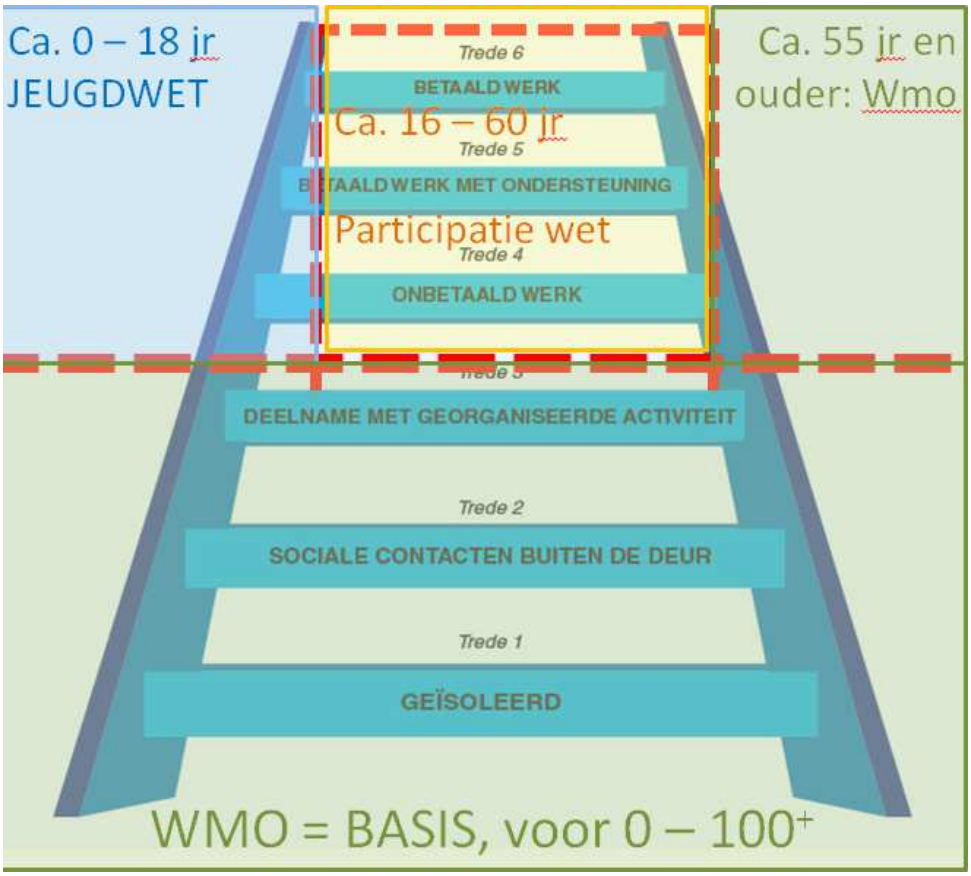
Deze nota sociaal domein beschrijft de werkwijze die we voorstaan. Daarbij worden de vraagstukken benaderd vanuit de inwoners en niet vanuit 'de kolommen' zoals de drie wetten (P-wet, J-wet en Wmo) ook wel worden gezien. De te behalen doelen zijn leidend geweest, niet de financieringsbron.

> We willen de inwoners als geheel beschouwen en oplossingen per huishouden mogelijk maken. Door bij de uitvoering uit te gaan van het sociaal domein als geheel, zonder schotten naar leeftijd noch wetten met bijbehorende financieringsstromen, kunnen de te behalen doelen leidend zijn.

De basis van het sociaal domein is gelegen in de Wmo, vanuit de definitie van 'algemene voorzieningen' zoals beschreven in art. 1.1 van de Wmo. Dat is de reden waarom het besluit over deze uitvoeringsnota is gekoppeld aan de portefeuille Wmo maar het gaat om meer dan de Wmo alleen.

1.2 Inleiding

De basis van het sociaal domein, artikel 1.1 van de Wmo, gaat over de algemene voorzieningen. "We" - dat is de 'gewone Nederlander' - kennen de Wmo vooral van het individueel maatwerk voor ouderen. Dat is het deel van de Wmo dat 'op gelijke hoogte staat' als de Jeugdwet en de Participatiewet. In de afbeelding op pag 4 is geprobeerd om dat te visualiseren: Jeugdwet (blauw) + Participatie-wet (geel) maakt samen Wmo (groen). Deze drie gekleurde blokjes individueel maatwerk rusten op een groene basis: de onderste treden van de participatieladder.
De Participatiewet is meer dan alleen het toetsen van de rechtmatigheid van de uitkering toetsen en toepassen. Het zorgen dat mensen zelfredzaam zijn en in staat zijn om in hun eigen inkomen te voorzien is óók onderdeel van die wet. Dat vraagt soms structureel of incidenteel inzet vanuit de Wmo, bijvoorbeeld begeleiding bij wonen of toeleiding naar 'bezigheden buitenshuis'. Zo ook met jongeren, waarbij het opvoeden en opgroeien niet altijd gaat zoals gehoopt. De ondersteuning voor een huishouden is soms nodig om de ouders beter te leren omgaan met de problemen van hun kind (Wmo) en soms voor de jongere zelf om een probleem te verhelpen (Jeugdwet) of voor beide partijen tegelijk. En soms is het verkrijgen van werk voor één van de volwassenen de manier om een gezin zelfredzamer te maken. Dan worden alle drie de pijlers tegelijkertijd ingezet.

Samenvatting

Op basis van alles wat we doen en de breedte van benadering, denken wij te voldoen aan alle onderwerpen zoals benoemd op de zgn. ‘inclusie agenda’: van armoedebeleid tot en met investering in basisvaardigheden, van wijkgericht werken tot en met mensvriendelijke gemeente in zowel inrichting als bejegening.

2. Van jargon naar begrijpelijk taal

Als we het hebben over de integraliteit van het sociale domein, lijkt dat helder maar blijkt in de praktijk toch lastig om er gevoel bij te krijgen. We hebben daarom een vertaling gemaakt in de vorm van eenvoudige dwarsdoorsnede van een huis. Deze metafoor van 'huis van voorzieningen' heeft ons leren inzien dat we vooral de eerste etage hebben 'ingericht' waar individueel maatwerk wordt verstrekt. Dat blijft van belang, natuurlijk, maar de reden van decentralisaties was de overtuiging dat we het lokaal anders, beter konden doen. Dat 'anders en beter' is de "beweging naar beneden" zoals ook in de visie van Netwerk van Voorzieningen is toegelicht.

ZORG		Kwetsbare burger met indicatie	Dienstverlener samen met (ouders / verzorgers van) kwetsbare inwoners e/o organisatoren	Bieden van zingeving / zinvolle dagstructuur	Specialistische ondersteuning, in aanvulling op de zorg, om gebruik te kunnen maken van de activiteit (activiteiten op een zorgboerderij)	Onbeperkt
LICHTE OPVOEDONDERSTEUNING (voor jeugd)	Specifieke preventie	kwetsbare inwoners / huishoudens	Professionele gesubsidieerde organisaties e/o inkoop contracten	Voorkomen van specialistische inzet door versterken e/o behouden van vaardigheden	Generiek individueel maatwerk trajecten	Gedurende de looptijd van de activiteit / tot behalen van gestelde doel
	Selectieve preventie	(mogelijk kwetsbare) inwoners	Sociaal werk of jongerenwerk samen met bereidwillige, getrainde burgers	Versterken zelfredzaamheid t.b.v. vergroten participatie	Vrijwillige e/o professionele ondersteuning in specifieke (veelal groep) -activiteiten	Onbeperkt, gekoppeld aan activiteiten
Algemene preventie		Zelfredzame burgers	Zelfredzame burgers, al dan niet georganiseerd in een rechtspersoon	Invulling vrije tijd naar eigen wens en mogelijkheden	Bezigheden buitenshuis op het brede terrein van sport, spel, kunst, cultuur, toerisme en recreatie	Onbeperkt
INGANG		Voor WIE georganiseerd	Door WIE georganiseerd	Met WELK doel	WAT wordt geboden	Hoe lang mag het duren

2.1 De beweging naar beneden

Het werken met dit 'huis van voorzieningen' helpt ons om de beweging naar beneden te maken: meer op de begane grond. Het citaat uit het regionaal beleidsplan Jeugd (pag. 5) geeft dat mooi weer:

Visie

- Iedere jeugdige moet de kans krijgen om gezond en veilig op te groeien en talenten te ontwikkelen op weg naar een zelfstandig leven.
- Ouders zijn als eersten verantwoordelijk voor het gezond en veilig opgroeien van hun kinderen en voor de ontwikkeling van talenten van hun kinderen op weg naar een zelfstandig leven.
- Jeugdigen en zijn/haar opvoeders houden zelf regie over hun leven.
- Jeugdigen groeien zoveel mogelijk thuis op of in de eigen woonomgeving.
- Bij een ondersteuningsvraag wordt in samenwerking met een professional de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk in beeld gebracht en zoveel als mogelijk benut bij het verlenen van ondersteuning en mogelijke hulpverlening.
- Daar waar jeugdigen, ouders en netwerk met de inzet van hun eigen krachten of de inzet van algemene voorzieningen, samenwerking met (passend) onderwijzen lichte opvoedondersteuning voldoende kunnen bereiken, wordt geen gespecialiseerde jeugdhulp ingezet.
- Voor jeugdigen en ouders die dit nodig hebben is passende hulp en ondersteuning beschikbaar. Deze hulp en ondersteuning vindt zo veel mogelijk in de eigen woonomgeving van de jeugdige plaats en is zo licht of zwaar of zo kort of lang als nodig is.

Deze beweging naar beneden gaat feitelijk om twee bewegingen. Dit is

1) de verschuiving van individueel maatwerk naar algemene e/o collectieve voorzieningen en
2) de verschuiving van herstel naar preventie.

De kwaliteit van de samenleving wordt mede bepaald door de wijze waarop wij ons sociaal domein vormgeven. Het begint natuurlijk niet bij volwassen zijn, het begint al bij de jeugd die moet kunnen opgroeien in een veilige omgeving. Dat is een harmonieus huishouden, met volwassenen die in staat zijn hun verantwoordelijkheid te nemen voor de aan hun zorg toevertrouwde kinderen, en een goed pedagogisch klimaat op de onderwijslocaties, vanaf de voor- en vroegschoolse voorzieningen tot en met het afstuderen. Om te kunnen participeren als volwassene, moet er na (of naast) school natuurlijk ook werk zijn, en vrije tijdsinvulling, evenals winkels en ontmoetingspunten.
Kortom, het sociaal domein beheersbaar houden, kan alleen door als totale organisatie integraal te werken. De kwaliteit van de inrichting van de omgeving is erg bepalend voor de mate van zelfredzaamheid van onze inwoners en de mate waarin zij kunnen en willen participeren. Wij richten ons in dit document op de werkwijze binnen het sociaal domein, om onze inwoners te ondersteunen bij het 'gebruiken' van deze omgeving ofwel: participeren, het meedoen aan de maatschappij.

3. Werkwijze

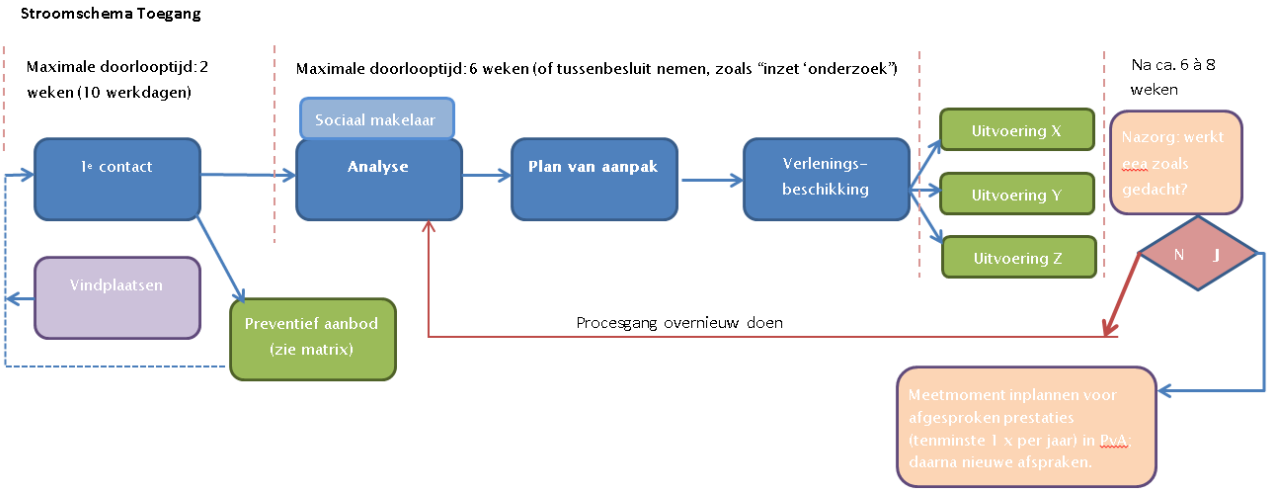
De in het vorige hoofdstuk beschreven ‘beweging naar beneden’ kan niet gerealiseerd worden zonder methodisch werken. Het is – om eens met dure woorden aan te duiden– een “conditio sine qua non”. Zonder methodisch werken gaat het niet lukken om de gewenste beweging voor elkaar te krijgen. Voor jeugd vraagt dat om een gedeelde visie op opvoeden en opgroeien. Voor volwassenen vraagt dat om een integrale kijk op de persoon, ongeacht of ze nog behoren tot leeftijdsgroep van ‘werkenden’ of dat ze die leeftijd al zijn gepasseerd. De kwaliteit van werken van onze eigen Toegang is daarbij cruciaal. Niet alleen voor het juiste gebruik van de algemene voorzieningen, de verwijzing naar het voorliggend veld waarvoor geen beschikking nodig is. Ook voor het goed benoemen van de doelen die behaald moeten worden, welke tijd daarvoor nodig is, wie of wat daarvoor wordt ingezet en wat daarna de volgende stap is. Om de juiste doelen te kunnen benoemen, samen met de klant, moeten we breed durven en willen kijken. We hanteren daarom de principes van positieve gezondheid als basis van beleid, zie de afbeelding met toelichting hieronder.

De 6 hoofddomeinen van positieve gezondheid:
Rood: lichaamsfuncties
Blauw: mentaal welbevinden
Paars: zingeving
Oranje: kwaliteit van leven
Terra: sociaal maatschappelijk participeren
Groen: dagelijks functioneren

3.1 Het klantgesprek

Een klantgesprek, verzoek om ondersteuning, behoort te worden vertaald in een te behalen doel als na dat eerste gesprek duidelijk is dat ondersteuning nodig is (soms is even van je afpraten genoeg). Immers, als een doel wordt benoemd en het is behaald, kan daarna de inzet worden aangepast. Intensieve specialistische interventies kunnen dan soms worden vervangen door meer generalistische interventies om nieuw verkregen ondergrens te behouden, waarbij de eerste stap naar ‘beneden’ is gemaakt. Idealiter ziet dat er schematisch als volgt uit[1]:

[1] Omwille van de leesbaarheid is het schema ook als bijlage opgenomen.

Deze manier van werken sluit aan bij hetgeen in de vastgestelde regionale beleidskaders Wmo en Jeugd is opgenomen.

Citaat uit Regionaal Beleidskader Wmo:	Citaat uit Regionaal Beleidskader Jeugd:
• *Ervoor te zorgen dat er voldoende (algemene) voorzieningen op buurtniveau zijn. De invulling en uitvoering van deze voorzieningen bepalen we lokaal. Hierin is een belangrijke taak voor de Welzijnsinstellingen weggelegd. Welzijnsbeleid is geen onderdeel van het Wmo-beleid, maar er is wel een sterke relatie tussen het aanbod vanuit Welzijn en de ondersteuning vanuit de Wmo* • *Te zorgen voor passende hulp. Daarbij realiseren we ons dat mensen vaak al zelf in de eigen omgeving naar hulp gezocht hebben en dat het voor mensen een drempel kan zijn om bij de gemeente aan te kloppen voor ondersteuning* • *Uit te gaan van de inwoner en de ondersteuningsvraag. De inwoner, de Toegang en de zorgaanbieder spreken via het Trajectplan doelgericht de ondersteuning en het resultaat af. Door het concreet afspreken van doelen en resultaten is het mogelijk het effect van het ondersteuningstraject goed te volgen.*	• *Bieden van informatie, advies, hulp en ondersteuning aan jeugdigen en opvoeders die vragen hebben over opvoeden en opgroeien.* • *Versterken van de (gemeentelijke) toegang en deze verbinden met partners uit de jeugdketen zoals consultatiebureau, voorschoolse voorzieningen, en scholen* • *Voorzien in een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van preventie, lichte opvoedondersteuning, gespecialiseerde jeugdhulp en gecertificeerde instellingen.* • *Kinderen beschermen bij onveilige situaties*

De raad heeft het regionale beleidskader Wmo al vastgesteld maar de derde bullet vraagt nog de nodige inzet. Bij Jeugd en bij Wmo beide is er nog geen keuze gemaakt voor triage-methodiek. Een eenduidige keuze voor systematiek is nodig, blijkt uit de aanbevelingen van het landelijk Platform Scheiden zonder Schade. Zij adviseren om een landelijk erkende methode toe te passen die wetenschappelijk is uitgedacht en het 'hele leven' omvat. Doordat dit deel van het methodisch werken is nog onvoldoende uitgewerkt kan het nog niet worden toegepast. Naast de keuze voor methodiek vraagt deze manier van werken om een continue aansturing door het management[2]; de omslag in denken en werken kan niet gerealiseerd worden door een eenmalige interventie als opleiding of training.

3.2 Beleid op basis van vraag

Een tweede onderdeel van methodisch werken is het zicht hebben en houden op de 'vraag' van onze inwoners zodat we het aanbod daarop kunnen laten aansluiten. Daarvoor is systematische beleidsanalyse nodig, als onderdeel van de zgn. PDCA-cyclus (Plan, Do, Check, Act). Dat vraagt o.a. om de vormgeving en inrichting van contractbeheer zodat inzichtelijk wordt welke leveranciers binnen de gemaakte afspraken resultaten behalen en welke niet. Naarmate we onze processen beter inrichten, wordt de kans op fraude kleiner. Contractpartners moeten immers aantonen dat zij de gestelde doelen behalen binnen de tijd en kosten die daarvoor zijn afgesproken.

[2] De vertaling van de keuze voor Triage methode naar het ermee werken, wordt procesmatig (inclusief rollen, taken en bevoegdheden) vastgelegd in het later dit jaar vast te stellen zgn. AVE-beleid: **A**anpak **V**oorkomen **E**scalatie. Dit beleid beschrijft het hele proces van preventie via curatie tot en met repressie, ook de overgang van e/o samenhang tussen zorg en veiligheid.

4. Inrichten van de omgeving

4.1 De uitgangspunten voor het inrichten van de basis

De basis is, ontmoeting: inwoners verleiden om de deur uit te komen om deel te nemen aan de maatschappij. We willen voldoen aan de criteria van een 'mensvriendelijke gemeente'. Als we mensvriendelijk zijn, sluiten we namelijk ook aan bij de vraag van kwetsbare inwoners, zoals mensen met dementie, en passen we ook binnen de criteria van zorgvriendelijke gemeente. Een ontmoetingspunt, waar een gastheer / -vrouw klaar staat met koffie/thee, krant en hartelijke ontvangst, zouden we daarom op termijn voor iedere inwoner binnen de bebouwde kom op max. 500 mtr. beschikbaar willen hebben. Voor het buitengebied is het streven om dat binnen de 800-1200 mtr. te realiseren. Elke inwoner moet daar met zijn / haar vraag terecht kunnen, of het nu gaat om zorgen over zichzelf, de kinderen, familieleden of de buren. En vanuit die eerste vraag, moet daar ook direct de ondersteuning kunnen starten. Vaak door een luisterend oor en de weg te wijzen naar de algemene voorzieningen, waar nodig om de warme overdracht naar De Toegang te realiseren.
Een ontmoetingspunt kan een wijkgebouw zijn, maar ook de school of het consultatiebureau en zelfs de hal van Area of de koffiecorner van de supermarkt kan als ontmoeting worden gezien. In de wijkgebouwen en de scholen zullen, net als op het consultatiebureau, mensen zijn die direct ondersteuning kunnen bieden. Op de meer informele ontmoetingspunten is het natuurlijk afwachten wie je daar ontmoet en wat daar toevallig aan faciliteiten aanwezig is.
De ontmoetingspunten van het sociaal domein zijn die waarvoor maatschappelijk vastgoed is ingezet. Op die punten kunnen we zelf sturen op de kwaliteit van gastheerschap en beschikbare faciliteiten zoals computer met scanner en printer. Via het Netwerk van Voorzieningen wordt gewerkt aan de realisatie van deze doelstelling: een gezonde, degelijke basis.

4.2 vormgevingseisen en toegankelijkheid

Vanuit de ontmoeting(s-punten), kan welzijn ontstaan als volgende stap in het realiseren van de eigen idealen en wensen van inwoners. Het Netwerk van Voorzieningen binnen de gemeente biedt daarom meer dan alleen ontmoeting. Inwoners kunnen er ook hun talenten inzetten ('waardevol werk' te verrichten), naast het 'consumeren' van aandacht door gastvrouw / -heer, en de volgende soorten 'werk' verspreid over de gemeente kunnen bieden:

- Keuze tussen buiten of binnen werken
- Keuze tussen met mensen of met 'zaken' werken
- Keuze tussen veel of weinig gestructureerd werken
- Keuze tussen veel of weinig prikkels in de werkomgeving
- Zelfstandig t/m begeleid uitvoeren van de activiteiten
- Betaald t/m onbetaald werken; waardevol 'werk', voor de persoon e/o de omgeving toegevoegde waarde creëren / bieden

Elk ontmoetingspunt waar werkzaamheden kunnen worden verricht, moet daarom aansluiting hebben op 1 van de 8 leerlijnen die zijn benoemd in het Netwerk van Voorzieningen (zoals techniek of facilitair). Elk ontmoetingspunt moet, als er werkzaamheden kunnen worden verricht, nadenken over het zgn. verdienmodel (niet perse winstgericht) om niet 100% afhankelijk te zijn of blijven van gemeentelijke subsidie om dat we daarmee een stabiele duurzame basisstructuur realiseren. Deze ontmoetingspunten kunnen ook gebruikt worden om de overgang van school naar (begeleid) werk soepel te laten verlopen, zeker als al vroeg duidelijk is dat het leervermogen van de jeugdige beperkt is. Deze ontmoetingspunten kunnen dan als algemene voorziening worden ingezet om structuur te bieden en hulp bij het aanleren in de praktijk van alledaagse vaardigheden.
Verder is natuurlijk van belang dat het aanbod niet alleen bereikbaar is, maar betaalbaar en toegankelijk. Toegankelijkheid is niet alleen fysiek: loopt er een weg naar toe, kun je fiets parkeren en

is een bezoeker welkom. Het gaat om 'inclusie', het rekening houden met diverse beperkingen zonder dat het inwoners belemmert om gebruik te maken van voorzieningen[3].

De kaart van de gemeente Uden, waarop te zien is waar welke voorziening is, is onderdeel van het in par. 5.5 genoemde digitaal hulpmiddel. Deze kaart laat zien dat nog niet al deze ontmoetingspunten zijn gerealiseerd. Hier wordt stapsgewijs aan gewerkt via het Netwerk van Voorzieningen. De drie pilots specifiek en het Netwerk van Voorzieningen algemeen zijn op deze manier aangehaakt op deze nota sociaal domein. Het projectplan van Netwerk van Voorzieningen wordt bewust via pilots en losse besluitvorming gevolgd om de lessen die we daaruit leren te kunnen toepassen op hetgeen we als aanbod beschikbaar hebben voor onze inwoners.

4.3. Waar sturen we op

De tabellen uit hoofdstuk 6 zijn gedestilleerd uit een model dat door diverse wetenschappelijke instituten is ontwikkeld. Daarbij zijn voor de onderdelen gezondheid, veiligheid en participatie doelen benoemd en de te vermijden resultaten. Voor de herkenbaarheid van deze doelen en de bijbehorende te vermijden risico's, hebben we deze in een aparte tabel op de volgende pagina naast elkaar gezet.

Gewenste situatie	Te vermijden situatie
Gezonde leefstijl / Gezond gewicht	Obesitas/Diabetes/HVZ/COPD
Mentaal welbevinden	GGZ problematiek/angst/depressie/anorexia
Gezond seksueel gedrag	SOA's, ongewenste zwangerschappen
Veilige hechting / veilig thuis	(Kinder-)mishandeling/huiselijk geweld
Positief ouderschap	Vechtscheidingen
Veilige werk- /veilige internetomgeving	(Cyber-) Pesten
Veilige leefomgeving/pro-sociaal gedrag	criminaliteit en ondermijning
Pro sociaal gedrag / inclusie / zingeving Sociale cohesie/participatie kwetsbare groepen	Sociale uitsluiting / segregatie / isolatie Sociale uitsluiting/beperkte zelfredzaamheid kwetsbare groepen
Passende huisvesting	Huisvestingsproblematiek / illegale onderhuur / dakloosheid
Leven met voldoende materiele middelen	Leven in armoede
Optimale (school-)loopbaan , ook voor nieuwkomers (en inburgering)	Schoolverzuim /schooluitval / (langdurig of permanente) thuiszitters
Talentontwikkeling	Uit beeld

Niet al deze doelen zijn alleen maar van of vanzelfsprekend van het sociaal domein. We hebben bijvoorbeeld armoedebeleid en er is een integraal Veiligheidsplan, evenals een Woonvisie en een Duurzaamheidsagenda. Op al deze beleidsterreinen is het van belang dat vanuit 'bewoners' of 'vanuit zorg- en gezondheid' mee wordt gekeken zodat over de hele linie sprake is van integrale beleidsontwikkeling. Daar waar vanuit sociaal domein wordt bijgedragen aan die beleidsontwikkelingen, worden de hierboven genoemde doelen en te vermijden situaties als leidend beschouwd.

4.4 afwegen en kiezen

De gekozen werkwijze zoals beschreven in deze nota, samen met het Netwerk van Voorzieningen, biedt ons de mogelijkheid om elk nieuw aanbod te kunnen afwegen:

a. Nieuwe initiatieven: welk probleem lost het op?
b. Hebben we daar al iets voor?

[3] Voor het gebruik van algemene voorzieningen wordt geen beschikking afgegeven; er wordt door het CAK dan ook geen abonnementstarief in rekening gebracht.

i. Zo ja, is dit beter? Kunnen we dan uitruilen met iets bestaands?
ii. Zo nee, past dat in het geheel en waar moet in bestaand aanbod misschien iets verschuiven om het passend te maken?

c. Voldoet het initiatief aan de 'leidende principes' van hoe we willen werken (en zo ja, hoe blijkt dat dan)
i. Klant centraal
ii. Gericht op ontwikkeling van de klant (of voorkomen van terugval)
iii. Meetbare resultaten (ook in tijd)
iv. Bijdragen in het totale aanbod (niet meer van hetzelfde)
v. Passend in het 'huis van voorzieningen' en de beweging naar beneden
vi. Goed 'verdienmodel', dus dat het niet (louter) afhankelijk is van subsidie

Op deze wijze kan de PCDA-cirkel, plan-do-check-act, van beleid sluitend worden gemaakt en gehouden. Beleid van het sociaal domein gaat over de continue wisselwerking tussen de 'inrichting van de omgeving' en dat 'wat een individuele inwoner nodig heeft' om zo zelfstandig mogelijk gebruik te maken van deze omgeving. Hoe beter wij de omgeving inrichten, hoe minder ondersteuning onze inwoners nodig hebben. Daarmee zetten we een logische stap naar preventie van hoofdstuk 5.

5. Preventie

5.1 Wat is preventie

Vanuit het sociaal domein gezien, gaat het om 'niet nodig of later nodig': het voorkomen van zorg e/o het uitstellen van de noodzaak tot zorg. Een citaat uit het regionale beleidskader Jeugd (pag.8):

> Goede preventie draagt bij aan een gezonde, veilige en kansrijke opvoed- en opgroeiomgeving van jeugdigen. Het ontstaan of het verergeren van problemen kan dan soms voorkomen worden. Bovendien bevordert dit het normale leven en de positieve ontwikkeling van jeugdigen. En zetten we ouders en jeugdigen meer in hun eigen kracht.
> Wanneer we spreken over preventie, dan bedoelen we de activiteiten en voorzieningen die er voor zorgen dat een hulpvraag voorkomen wordt. Bij vroegsignalering gaat het om vroegtijdig (h)erkennen van zorgsignalen, zodat tijdig hulp geboden kan worden en erger voorkomen wordt. Voorschoolse voorzieningen en onderwijs zijn hierbij belangrijke partners. Ander gedrag op school is vaak een belangrijk zorgsignaal dat extra aandacht vraagt.

Als het gaat om jeugd, zijn de partijen natuurlijk scholen, kindcentra, voor- en naschoolse opvang etc. Als het gaat om volwassen, zijn werkgevers de partners. De vormgeving van preventie moet plaatsvinden in de complexiteit van een omvangrijk netwerk en de samenwerking binnen dat netwerk. Als we dat echter goed doen, zorgen we ervoor dat onze inwoners zo lang mogelijk zelfredzaam zijn en kunnen participeren op een voor hen passende wijze.
Nu leven we in een samenleving die een steeds hogere levensverwachting heeft. We worden steeds ouder en met het ouder worden komt, zelfs bij een verantwoorde levensstijl en gezonde omgeving, ook verval. Verval kan zijn het verkrijgen van een vorm van dementie of het langzamerhand stapelen van één van de vele andere afnames van lichaams- e/o zintuigelijke functies. Algemeen wordt inmiddels onderkend dat de beste preventie tegen dit verval als gevolg van ouder worden bestaat uit: buiten, in de natuur, bewegen. Nederland heeft een klimaat waarbij het weer niet altijd mee werkt en het buiten bewegen belemmert of ontmoedigt. Binnen actief zijn, is dan een redelijk alternatief maar dan moeten daarvoor ook de voorzieningen beschikbaar en geschikt zijn. Eenzaamheid tegengaan is minstens zo preventief als inzetten op bewegen. Eenzaamheid leidt tot vermindering van eetlust, alleen zijn versterkt dat gebrek aan eetlust. Veel ouderen raken alleenstaand als gevolg van overlijden van de partner. Een groot deel van de ouderen heeft door deze opeenstapeling van problematiek dan ook last van ondervoeding.
Alleen zijn is niet alleen een ouderen-probleem; mensen zonder werk, of met een (recent) verbroken relatie kennen vaak een vergelijkbare problematiek van eenzaamheid en de negatieve gevolgen voor hun welzijn. Het stimuleren tot 'de deur uitgaan', ontmoeting, is daarom de basis van beleid zoals in par.4.1 al is toegelicht.

Preventie is gelaagd; we hebben dat in 3 niveaus weergegeven, zoals ook te zien is in het Huis van Voorzieningen op pag. 4

5.2 Algemene preventie

De begane grond, olijfgroen (omvat alles wat inwoners nodig hebben om te kunnen participeren.

Dit wordt aangeduid als de 'basisstructuur' en hebben we dezelfde groene Wmo-kleur gegeven als het schema op pag. 14. Naast werk en school omvat dit ook het verenigingsleven. Niet alleen maatschappelijk vastgoed maar ook winkels, horeca, kerken en brievenbussen. Je kunt er op elk moment gebruik van maken dat het open is, zonder indicatie en zonder verwijsbrief.

Voor een groot deel kunnen en willen we de basisstructuur laten ontstaan en veranderen door eigen initiatief van inwoners en ondernemers. Daar waar het gaat om invulling geven aan winkels, horeca etc. is dat het domein van afd. Ruimte; MD adviseert dan vanuit oogpunt van 'gezondheid' mee over wenselijkheid en/of vormgeving. Daar waar het gaat om vrijwillige(rs) organisaties, waarderen en stimuleren wij deze zelfwerkzaamheid door het verstrekken van subsidie. Daar waar wij zien dat er vanuit inwoners vraag is die niet, of niet goed genoeg, wordt ingevuld met bestaand aanbod, ontwikkelen wij in samenspraak met deze bewoners en onze ketenpartners nieuw aanbod. Daarbij is de eerste focus "ontmoeting" zodat het aanbod inwoners uitnodigt om de deur uit te gaan er gebruik van te maken. De gedachtegang daarachter is dat vanuit ontmoeting, elkaar leren kennen, welzijn ontstaat. Pas als mensen elkaar leren kennen, zullen zij bereid zijn iets voor die ander te doen als dat nodig blijkt. Vanuit welzijn kan erkenning en waardering ontstaan wat verder kan zorgen voor zelf-realisatie. Door het 'doen-voor-elkaar' ervaart iemand waardering en leert dat hij of zij wel degelijk talenten heeft. Door deze praktijkervaring kunnen inwoners gewaar worden wat zij wel, of juist niet, kunnen en dat wat ze goed blijken te kunnen en ook gewaardeerd wordt, kan daarna de basis zijn om verder ontwikkeld te worden. Dit zijn ook de basisprincipes waar het Netwerk van Voorzieningen mee werkt.

De algemene voorzieningen specifiek voor jeugd zijn, naast de basisscholen en het voortgezet onderwijs, natuurlijk ook de kinderopvang en peuterspeelzalen van belang en het faciliteren van verenigingen voor sport, spel en/o sociaal cultureel werk etc. Voor kinderen is de ontmoeting met leeftijdsgenoten van belang, het leren om vriendschappen te sluiten en om te leren gaan met ruzies en teleurstellingen en het ontdekken van andere vaardigheden dan alleen waar school op toetst.

<u>De 'tussenzolder'</u>

De collectieve inzet op / bij algemene voorzieningen, is te beschouwen als een tussenzolder in het huis van voorzieningen. Hierdoor wordt de algemene voorziening voor een bredere groep gebruikers toegankelijk. Soms is de collectieve voorziening een apparaat (tillift, duo-fiets) en soms is de collectieve inzet professionele ondersteuning als aanvulling op de standaard bemensing om te helpen bij specifieke gedragskenmerken (verlegenheid, sociale onhandigheid e/o beginnende geheugenproblematiek). Dit alles zodat inwoners gewoon mee kunnen (blijven) doen in de groep (inclusie).

5.3 Selectieve preventie

Deze tweede vorm van preventie hebben we lichtblauw weergegeven.

Selectieve preventie	(mogelijk kwetsbare) inwoners	Sociaal werk of jongerenwerk samen met bereidwillige, getrainde burgers	Versterken zelfredzaamheid t.b.v. vergroten participatie	Vrijwillige e/o professionele ondersteuning in specifieke (veelal groep) -activiteiten	Onbeperkt, gekoppeld aan activiteiten

Doel van deze inzet is dat inwoners daarna weer gebruik kunnen maken van de begane grond (al dan niet met inzet van de 'tussenzolder'). De inzet is voor het overgrote deel groepsgewijs, in de vorm van trainingen of cursussen. op pagina 13 is van dit aanbod een globaal overzicht opgenomen.

5.4 specifieke preventie

Als laatste niveau van preventie, is er de donkerblauwe laag. De globale uitwerking hiervan vind u op pagina 16 en verder. Het is inzet die zwaardere inzet voorkomt. In medisch jargon wordt deze inzet ook wel aangeduid als secundaire preventie.

Specifieke preventie	kwetsbare inwoners / huishoudens	Professionele gesubsidieerde organisaties e/o inkoop contracten	Voorkomen van specialistische inzet door versterken e/o behouden van vaardigheden	Generiek individueel maatwerk trajecten	Gedurende de looptijd van de activiteit / tot behalen van gestelde doel

Voor inzet bij jeugd gaat het om inzet vanuit het 'voorliggend veld', lokaal aanbod waarvoor geen beschikking nodig is. Voor volwassenen gaat het soms om tijdelijke inzet van voorliggend veld waarvoor geen beschikking nodig is (bijvoorbeeld een ondersteuningstraject door Ons-Welzijn maatschappelijk werk) maar het kan ook gaan om lichte inzet aan huis waarvoor wel een indicatie wordt afgegeven. Die inzet kan meerdere doelen dienen. Bijvoorbeeld om te zorgen dat zij daardoor langer thuis kunnen blijven wonen en in staat zijn om vanuit die woonsituatie nog steeds te participeren, dus deel te nemen aan activiteiten in de wijk of buurt. Het voorkomt vroegtijdige verhuizing naar een verzorg- of verpleeghuis. Het is natuurlijk mede bedoeld om mantelzorgers te ontlasten. Dat speelt niet alleen bij het ouder worden van inwoners, zeker daar waar sprake is van chronische kwalen en gestage achteruitgang als gevolg van deze ziekten e/o veroudering. Ook als ouders ondersteuning nodig hebben bij het managen van het gezin met kinderen, zeker daar waar kinderen meer begeleiding vragen als gevolg van problemen bij opgroeien, zodat de kinderen niet voortijdig uit huis gaan of hoeven te gaan. Een groot deel van het aanbod op dit niveau van het 'huis' is wat lokaal is ingekocht e/o lokaal wordt ontwikkeld met onze ketenpartners.

Lichte opvoedondersteuning

Binnen het beleidsveld jeugd wordt de term gehanteerd van lichte opvoedondersteuning. Een citaat uit het regionale beleidskader Jeugd (pag.8) verwoord dat mooi:

LICHTE OPVOEDONDERSTEUNING (voor jeugd)	Specifieke preventie	kwetsbare inwoners / huishoudens
	Selectieve preventie	(mogelijk kwetsbare) inwoners

Concreet maken wat lokaal aanbod is op het gebied van preventie en lichte opvoedondersteuning (lokale invulling). Preventie is een lastig te duiden begrip. Binnen de keten bestaan verschillende ideeën over wat preventief aanbod en wat aanbod lichte opvoedondersteuning is. Ook is vaak onduidelijk welke partijen een aandeel hebben in dit aanbod. Het is belangrijk dat gemeenten concreet maken wat we met elkaar verstaan onder preventie en lichte opvoedondersteuning. Enerzijds om behaalde resultaten beter meetbaar te maken en anderzijds om de scheiding met gespecialiseerde jeugdhulp helder te krijgen.

Het aanbod onder deze term kan op twee niveaus van preventie voorkomen: algemeen of lichte opvoedondersteuning. In het Huis van Voorzieningen valt dat gelijk met de blauwe balken van selectieve en specifieke preventie.

5.5 Hoe vind ik de preventie

Samen met bewoners van een aantal gemeenten in de Maashorst is een nieuwe sociale kaart ontwikkeld die aansluit op de manier van zoeken van bewoners. Deze nieuwe applicatie heeft het in zich om door te groeien. Als eerste doorgroeien naar een instrument dat ook gebruikt wordt voor de digitale informatievoorziening[4] voor onze eigen consulenten en ketenpartners. Doorgroeien naar een beleidsinstrument is ook mogelijk.

In deze nieuwe sociale kaart zijn nu 4 hoofdelementen te onderscheiden. Direct in het zicht is de 3-deling voor inwoners:

- Het eerste onderdeel, links, is 'ontmoeten'. Daarbij worden de inlooppunten zichtbaar waar een inwoner tijdens openingstijden direct terecht kan voor sociale contacten of een vraag aan een professional in de wijk.
- Het tweede deel is het gericht zoeken op een activiteit, de 'blauwe knoppen' waarbij op basis van persoonlijke interesse gekeken kan worden naar welke activiteit waar in de wijk, buurt of gemeente wordt aangeboden. Het aanbod van ons verenigingsleven is hier ook te vinden.
- Het derde element, de 'groene knoppen', bevat gerubriceerd alle aanbieders van de diverse vormen van zorg e/o ondersteuning. De partijen die opgenomen zijn in het globaal preventie overzicht van hoofdstuk 7 zijn o.a. in dit deel van het portaal te vinden.

Verder bevat de applicatie een interactieve kaart van Uden met daarop aan te klikken de diverse voorzieningen (drop-out menu rechts) en de afstand vanuit hun eigen huis als zij links in het venster van de kaart hun eigen adres intypen. Ook bevat de applicatie een agenda waarop de incidentele activiteiten komen, zoals inspraakavonden over een ontwikkeling.
Voor de doorgroei naar beleidsanalyse instrument biedt deze webapplicatie de mogelijkheid om de gebruikte zoektermen te analyseren:

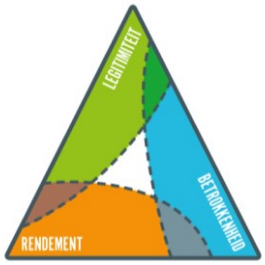
- waar wordt op gezocht,
- wordt dit gevonden
- zo nee, is die dienst of dat product wel opgenomen (maar met andere zoektermen ingevoerd) of, als het product niet is opgenomen
- kan het aanbod voor deze vraag eenvoudig gerealiseerd worden door kleine aanpassingen in bestaand aanbod?

Als eenvoudig aanpassen van iets dat al bestaat niet kan, hanteren we de werkwijze zoals beschreven in de paragraaf 4.3.

5.6 Aanbod: globaal overzicht

In de tabellen van hoofdstuk 6 vindt u het globale overzicht van preventie aanbod op de benoemde niveaus. We hebben doelbewust gekozen om alleen het globaal overzicht op te nemen in deze nota. De uitputtende lijst is veelomvattend, alleen al de eerste uitwerking (preventiematrix Jeugd) kent meer dan 6 pagina's. Van alle oranje onderwerpen in dit overzicht wordt nog apart een Plan van Aanpak gemaakt dat ter besluitvorming wordt voorgelegd. De twee groen gekleurde onderwerpen vallen onder deskundigheidsbevordering van consulenten en professionals van ketenpartners en kennen daarmee een andere aanpak dan de oranje gekleurde onderwerpen. Waar nodig zullen de uitvoeringsbesluiten per 'kolom', dus Wmo, Jeugdwet e/o Participatiewet, in gaan op het meerdere.

De waardendriehoek tot slot, zoals hieronder weergegeven, moet helpen bij het kiezen van de best passende inzet: elk van de genoemde elementen (legitimiteit, betrokkenheid en rendement) moet ten opzichte van de overige elementen gewogen worden, geen enkel element mag ontbreken.

Figuur 1 waardendriehoek

6. Het globaal overzicht

6.1 globaal overzicht van specifieke preventie

wat willen we bereiken → / Niveau van preventie ↓	Gezond gewicht en Gezonde leefstijl	Mentaal welbevinden	Persoonlijke ontwikkeling & Optimale (school)-loopbaan	Veiligheid (thuis) => voor alle professionals geldt de 'meldcode'	Passende huisvesting	Voldoende inkomsten	participatie
Specifieke preventie	Gezinsmanagement (Hbh 3) Centring-Parenting voor jonge ouders Wijkverpleegkundige inzet vanuit De Toegang	Respijtzorg Kortdurende hulpverlening door **Ons-Welzijn** (inzet algemeen maatschappelijk werk)	**VVE**-indicatie, ter voorkoming van onderwijs achterstand bij kinderen Opleidingstrajecten vanuit P-wet Inzet taalvrijwilligers (vanuit Taalhuis) voor 1-op-1 hulp	Hulp bij het huishouden Casus-regisseur / gezinsvertegenwoordiger bij langdurige e/o complexe problematiek waar ook juridische inzet nodig is (vgl. scheiding) Huisverbod voor dader	Vanuit beschermd wonen (instelling / justitie) passende woonvorm met, soms ook intensieve, begeleiding realiseren	Maatwerk vanuit de P-wet, bijzondere bijstand e/o armoedebeleid	Begeleiding bij integratie voor 'nieuwkomers' door vluchtelingenwerk als opstap naar maatwerk trajecten vanuit de P-wet gericht op verkrijgen eigen inkomsten Aanloop traject Sociale netwerk versterking
Wat willen voorkomen				(Kinder-) mishandeling / huiselijk geweld		criminaliteit en ondermijning	

6.2 globaal overzicht van selectieve preventie

wat willen we bereiken → / Niveau van preventie ↓	Gezond gewicht en Gezonde leefstijl	Mentaal welbevinden	Persoonlijke ontwikkeling & Optimale (school)-loopbaan	Veiligheid (thuis) => voor alle professionals geldt de 'meldcode'	Passende huisvesting	Voldoende inkomsten	participatie
Selectieve preventie	**Uniek sporten** **Compass**-aanbod zoals • Cooking café • buitenactiviteiten **GGD** -inzet zoals • Nu niet Zwanger Bio-walking groepen voor • Diabetes • COPD • Eenzaamheid • Dementie Inzet van sleutelfiguren voor specifieke, moeilijk te bereiken doelgroepen	'Oog-voor-elkaar' activiteiten tegen eenzaamheid, met name volwassenen **Join-Us** tegen eenzaamheid, met name jongeren Dementie voorlichting / training **Lotgenoten contact** via o.a. • Alzheimercafé • Café Brein • Auticafé etc. **Inloop GGZ**	**Bibliotheek** met PC-les / digisterker / Tik-en-klik Taalhuis met aanbod op gebied van basisvaardig-heden in diverse locaties en op diverse tijden Trainingen dementie (door o.a. **Ons-Welzijn**)	Fietsles door **vluchtelingenwerk** Psycho-educatie voor ouders met relatie problemen	Zorgwonen locaties met gemeenschappelijke activiteiten (Hoevenseveld)	Trainingen budgetteren **Udenfonds** voor financiering van inwoners initiatieven gericht op sociale cohesie (elkaar leren kennen) van straten en buurten	Training zelfregie / herstel theorie door **Door&Voor** **Herensoos** 'dementie' **Koor** 'vergeet-me-nietjes' Sociale netwerk versterking (via 'Guus')
Wat willen we voorkomen	SOA's, ongewenste zwangerschappen		beperkte zelfredzaamheid kwetsbare groepen / (langdurig of permanente) thuiszitters	Vechtscheidingen		fraude	

6.3 globaal overzicht van algemene preventie

wat willen we bereiken Niveau van preventie	Gezond gewicht en Gezonde leefstijl	Mentaal welbevinden	Persoonlijke ontwikkeling & Optimale (school)-loopbaan	Veiligheid (thuis) => voor alle professionals geldt de 'meldcode'	Passende huisvesting	Voldoende inkomsten	participatie
Algemene preventie	**GGD** -inzet zoals • Consultatiebureau • SOA-spreekuren **Wegwijzer Guus**-beweegt-je (via 5 programma lijnen) **Vluchtelingenwerk** met Spel aan Huis **Novadic-Kentron** voor vragen over verslaving	**Ontmoetingspunten** bemensen met 'wijk-ondersteuners' als gastheren /-vrouwen uit de wijk en voor de wijk **Indigo** voor vragen over mentale problemen (down, depressief etc.)	Buitenschoolse activiteiten in OAB-wijken gericht op integratie en tegengaan van segregatie **Bibliotheek**	Digitale Instructie en assistentie voor zorgverlening aan huis via **samen@beterthuis.nl**	Divers aanbod van woningen: • Huur en koop • Duur en goedkoop • Klein en groot • Permanente of tijdelijke bewoning	**Sociaal raadslieden** voor weten welke rechten er zijn en hoe je er gebruik van kunt maken / een beroep op doen	Voldoende werkgelegenheid in de (nabije) omgeving Voldoende scholen in de (nabije) omgeving Vrijwilligers organisaties op gebied van sport, spel, kunst, cultuur etc. **UdenaardeToekomst**
Wat willen we voorkomen	Obesitas/Diabetes/ HVZ/COPD	GGZ problematiek/angst/ depressie/anorexia	Sociale uitsluiting / segregatie / isolatie / Schoolverzuim /schooluitval	(Cyber-) Pesten	Huisvestingsproblematiek / illegale onderhuur / dakloosheid	Leven in armoede	Uit beeld
Alle aanbod zoals hierboven benoemd moet vindbaar zijn / worden via de nieuw, samen met bewoners, ontwikkelde sociale kaart: www.portaalnaargezondleven.nl							

Bijlagen:

1. Huis van Voorzieningen met uitwerking naar inzet in sociaal domein: doc.nr. 19.958904.
2. Stroomschema van afbeelding op pag. 7: doc.nr. 20.035209
3. Fictieve casus-uitwerking ter illustratie van de verandering: doc.nr. 20.035216